

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผู้เขียน ดาบตำรวจอุดม คุมา

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร.จันทนา สุทธิจารี	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โอนทัย วัฒนาพร	กรรมการ
อาจารย์จันทจุฑา สุขชี	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเป็นการวิจัยภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ กลุ่มตัวอย่างในชุมชนตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 14 ชุมชน โดยจำแนกแบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชนจำนวน 80 ชุด และแบบสอบถามสำหรับประชาชนในชุมชนจำนวน 500 ชุด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชน และเพื่อศึกษารูปแบบและโครงสร้างของเครือข่ายสังคมระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชน รวมทั้งเพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สรุปผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชนของชุมชนตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือ ฟังพาอาศัยเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้นับว่ามีผลดีต่อคนไทยทั้งในด้าน

สังคมและเศรษฐกิจการเมือง แต่เมื่อไรก็ตาม ที่ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าไปมีบทบาทต่อการวางแผนหรือการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรสาธารณะ เช่น ระบบการเมือง เวทีการเมือง หรือองค์กรทางธุรกิจเอกชน ความสัมพันธ์ระบบเครือข่ายและระบบอุปถัมภ์ อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน ในส่วนของรูปแบบเครือข่ายโครงสร้างทางสังคมพบว่า พัฒนามาจากระบบเครือข่าย ในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ด้วยความสัมพันธ์ในระบบดังกล่าว จึงทำให้ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนยิ่งเกาะเกี่ยวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นนั่นเอง รวมทั้งความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่าหากผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติและความรู้ความสามารถที่ดี จะเป็นคุณสมบัติที่สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของกับผู้นำชุมชนกับประชาชนนั่นเอง

สำหรับข้อเสนอแนะแม้ผลการศึกษาในครั้งนี้ จะปรากฏในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่อาจจะไม่ครอบคลุมถึงมิติอื่น ๆ ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างและรูปแบบของชุมชนในมิติอื่น ๆ เพื่อให้เกิดแนวคิด ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชนให้มีความผาสุกของสังคมและประเทศชาติในที่สุดต่อไป

Independent Study Title Patronage Relationship Between Community Leaders and People Effecting Political Participation in Prabath Sub-district, Mueang District, Lampang Province

Author Pol.Sen.Sgt.Maj.Udom Khuma

Degree Master of Arts (Political Science)

Independent Study Advisory Committee

Lecturer Dr. Jantana Suttijaree Chairperson

Assistant Professor Anothai Vattannaporn Member

Lecturer Chanchutha Sukkhi Member

ABSTRACT

This survey was a field research using a set of questionnaires, which was qualitative research, and percentage for data analysis. Samples used in this study were from 14 communities in Prabath Sub-district. Questionnaires were given to 80 community leaders, and 500 community people. The purposes of this study were (1) to investigate relationship and patronage system model between community leaders and people, (2) to examine model and structure of patronage system social network between community leaders and people, and (3) to determine relation of community leaders' patronage relationship affecting people's political involvement in Prabath Sub-district, Mueang district, Chiang Mai province.

The results revealed that the relationship and patronage system model of community leaders and people living in Prabath Sub-district, Mueang district, Chiang Mai province were in the form of helping each other which was the most important kind of relationship in Thai society. In addition, patronage relationship emphasized on generosity and gratefulness called "Boon Khun" and this

type of relationship was considered beneficial for Thais in terms of society and economic politics. However, whenever patronage system played a role in planning or decision-making on public resources management (political system, political stage, and private business organizations), kinship and patronage system relationships would become an obstacle for the development of these organizations. Social structural network model was founded to be developed from kinship system, and through that kind of relationship, patronage system ruling in most parts of the community became more firmly stable. This also related to the involvement of patronage relationship between community leaders and people which affected people's political involvement of that particular area. Furthermore, if community leaders had ability, knowledge, and desirable qualifications, this would encourage people's political involvement through patronage relationship between the leaders and people.

Suggestion for further studies revealed in patronage relationship model occurred in the community, but this would not cover other dimensions. As a result, the researcher believed that related offices should promote research and study related to community structure and model in different dimensions so as to generate concepts, as well as guidelines for developing and solving problems and obstacles between community leaders and people. They could also be used in working, building relationship and happiness of community leaders and people in society and the entire country.